

Azınlıkça Dergisi

Sayı 41 - Kasım 2008

Herkül Millas

7-9 Kasım 2008 tarihinde Lefkoşe'de Kıbrıs Üniversitesi'nin, Avrupa Birliği'nin Fransız ve İspanyol elçiliklerinin, Eğitim Bakanlığının, Turizm Kurumunun desteklediği ve konusunun 'Diller ve Kültürlerarası Diyalog' olan bir konferansa katıldım. Bu yıl 'Avrupa Kültürlerarası Diyalog Yılı'dır ve konferans bu çerçevede organize edildi. Uluslar arası bir katılımıla gerçekleşen konferans çok öğreticiydi. Konuşmalar ikinci ve üçüncü bir dil öğrenmenin yararları, zorlukları, öğretme yöntemleri konusundaydı. Konuşmacıların büyük bir bölümü bu tür bir çabanın nasıl farklı toplum kesimleri arasında diyalogu ve bir arada yaşamayı kolaylaştırdığını anlattı.

Benim bildirim Yunanca ve Türkçe'yi 'karşı gruba' öğretmenlerin kolaylıkları ve özellikle zorlukları konusundaydı. Buna 'Öteki'nin' dilini öğretmek ve öğrenmek dedim: Türkofonlara Yunanca, Grekofonlara Türkçe. Kolaylık, binleri bulan ortak kelimeler, ortak deyimlerdir, dedim. Ama zorluklar da pek çoktur. İki dil farklı aile grubunadırlar, biri Hint-Avrupa dili, öteki Altay dili. Cümle yapısı ve gramer bütünüyle farklı. Örnekler verdim. Farklar anlaşılmazsa dili öğretmeye kalkanlar pek randımanlı olamayacaklarını anlattım. Dil öğretenler Öteki'nin dilini belli bir düzeyde de olsa bilmeleri gerektiğini hatırlattım. Ama asıl üzerinde durduğum Öteki'nin dilini öğrenirken su yüzüne çıkan psikolojik ve ideolojik sınırlamalardı. Özetle şunları dile getirdim.

Yabancı bir dil öğrenmek başka bir kültür dünyasına girmek demektir. Bizden sözde çok farklı ve hasım diye algılanan bir grubun dilini öğrenmek ise özel zorluklar içerir. Ulusal önyargılar, olumsuz imajlar, Öteki'ne karşı beslenen kuşkular, fobiler ve dolayısıyla antipati öğrenmeye engeldir. Öğrenmek bir yerde benimsemek ve sevmekle de ilgilidir. Ben ise Türkçe ve Yunanca öğretirken karşılaştığım en büyük zorluk öğrencilerimde sezdiğim bu tür çekingenliklerdi. Üniversite düzeyindeki öğrencilerimin orta ve lise eğitimleri süresinde aldıkları eğitim önyargılarını aşmaya yeterli olmadığı hemen belli olmuştu. Aşmak bir yana, önyargılı olabilecekleri olasılığı bile onlara hatırlatılmamıştı. Onlar tek bir doğruyu bellemişlerdi. Ve bu tek doğru aile içinde, medya ile, edebiyat yolu ile, bütün öteki kurumlarla, ordunun, müzelerin, arada din adamlarının, siyasilerin vb. etkisi ile de pekiştirilmişti.

Öğrencilerim hem önyargılıydı, hem böyle olabilecekleri konusunda kafalarında hiç bir şüphe yoktu, hem de önyargıların nasıl saptanacağı ve nasıl yok edileceği konusunda da hiç bir bilgi sahibi değillerdi. Bu konuda onları hiç kimse aydınlatmamıştı. Kısacası öğretimleri süresinde bu alanda yalnız beyinleri yıkanmıştı.

Benim dil öğretme yöntemim bu yüzden Öteki'nin dünyasını öğretmekle bir arada yürütüldü. Öteki'nin tarihi, inancı, düşünce biçimi, korku ve dilekleri bilinmeden Öteki'nin dilini öğrenmeye kalkışmak sınırlı sonuçlar verir. Dili öğrenecek bile Öteki'nin dünyasını anlayamayız, öğrenimimiz eksik kalır.

Ama Öteki'nin anlaşılması demek, bizim algılama biçiminin de değişmesi demek. Dolayısıyla ister istemez, başka alanlara da uzanmak kaçınılmaz olmaktadır. Kendimizi anlamamız şarttır. Kendimizin nasıl bilgi edindiğimizi, inançlarımızı nasıl oluşturduğumuzu bilmeden, taşıdığımız önyargılarımızı, korkularımızı ve güvensizliklerimizi anlayamayız. Bunları görsek bile bu duygularımızı normal sayarız. Oysa sosyal psikoloji ve tarih felsefesi gibi alanlara uzanırsak, bize doğal gelen duygu ve düşüncelerimizin, aslında toplumca bize aşılınmış inançlar oldukları anlaşılır. Yani bize göre doğal olanın, ille de herkes için doğal olmadığı anlaşılır. Başka türlü söylersek, doğru bildiğimizin başkaları için hiç de doğru olmadığı ortaya çıkar, doğrular evrensel değil, kimi zaman yerel, kimi zaman etnik olurlar. Özellikle tarih denen öğreti çok tartışmalı bir alandır. Genellikle seçmeli bir yöntemle, önceden neyi kanıtlamak istiyorsak ona uygun olay ve örnekleri sıralar tezimizi 'kanıtlarız'. Karşı taraf da hiç geri kalır mı? O da kendi hikayesini anlatır. Ve sonunda diyalog değil kavga ederiz. Tarih felsefesi, yani tarih yazıcılığının ne olduğunu anlatan bilim bundan dolayı çok yararlıdır.

Kendi inançlarımızı konusunda bu tür bir kuşku beslemez ve göreceli bir değer vermezsek, diyalog da yapamayız. Monolog yaparız, ille de ne kadar haklı olduğumuzu durmadan tekrarlarız. Önyargılı olduğumuz (ya da en azından, olabileceğimiz) karşılıklı olarak kabul edilmediğinde toplumlar arasında anlaşmazlık da sürer gider. Sorunlar tartışılmaz bile. İkinci bir dil öğrenmek için gerekli olan bu aşamaları anlatırken örnek olarak da Türkiye ve Yunanistan'ı gösterdim. Ama dinleyiciler Kıbrıs'tan söz ettiğimi hemen anladılar. Çünkü bu adadaki durum benim örneklerime uyuyordu. Bu ise çok doğaldır çünkü önyargılar ve stereotipler bütün dünya toplumlarında, az ya da daha çok, hep bulunur. Bu yazıyı okuyanlar da yazılanları Batı Trakya'ya kolaylıkla uyarlayabilirler.